

De laatste paar jaar wordt het meerderjarigenbewind erg vaak uitgesproken. Het lijkt een maatregel die zijn doel is voorbijgeschoten, zeker nu er steeds vaker sprake is van al dan niet bewust ondoelmatige of zelfs onjuiste budgettering. In een enkel geval is er zelfs sprake van misbruik van de gelden door de bewindvoerder.

Formeel dient de bewindvoerder op gezette tijden (jaarlijks bij een professionele bewindvoerder, eens per drie jaar bij een niet-professionele) een rekening en verantwoording in te leveren bij de kantonrechter, die deze dan controleert. In de praktijk gebeurt de echte controle slechts steekproefsgewijs en reageert men alleen op exorbitante onduidelijke uitgaven. Dit vaak vanwege tijd- en personeelstekort, en het ontbreken van prioriteiten.

Als reactie op dit soort misstanden besloot de kantonrechter dat vanaf 1 januari 2012 de onderbewindgestelde zelf eerst de rekening en verantwoording moet controleren en goedkeuren voordat deze aan de rechter wordt aangeboden.

Met andere woorden, iemand die volgens de rechter niet geschikt is bevonden om zijn financiën te regelen, is wel in staat dit te controleren ... Dus waarom dit niet rechtstreeks controleren, aan de hand van bankafschriften, zonder dat er een rechter tussen zit?

Er ligt een voorstel tot wetwijziging, opgesteld door staatssecretaris Teeven. In dit voorstel wordt de positie van de onderbewindgestelde juist niet versterkt, maar worden de grotere, loggere, afstandelijker werkende bewindvoedersorganisaties bevoordeeld. Dit gebeurt op basis van schijnzekerheden als het lidmaatschap van een branchevereniging.

De contributie van een dergelijke branchevereniging is zo hoog, dat deze niet uitkan voor kantoren met minder dan honderd cliënten. Bovendien is de tegenprestatie niet bijster groot. De controles (zgn. "audits") door hen zijn beperkt en het cursusaanbod marginaal.

Wel wordt een dergelijk lidmaatschap steeds vaker verplicht gesteld door banken en verzekeringsmaatschappijen en in deze wetwijziging mogelijk ook door de kantonrechter. Dus opnieuw wordt de verantwoordelijkheid verschoven en het probleem niet bij de wortel aangepakt.

Beter is het om de bewindsmaatregel te beperken tot mensen die echt niet in staat zijn hun zaken te regelen (mensen met een zeer laag IQ, dementerenden, enz.) en de controle hierop te verscherpen. Al is de vraag of dit dan niet eerder curatele zaken zijn.

Voor de andere groep waarover nu vaak bewind wordt uitgesproken (mensen met schulden of een psychisch probleem als depressie), is uitgebreid budgetbeheer niet alleen voldoende, maar ook goedkoper. De hulpvrager kan zelf de zaken controleren door de maandelijkse bankafschriften, en het contract rechtstreeks beëindigen als er iets mis gaat.

Een ander voordeel van uitgebreid budgetbeheer ten opzichte van meerderjarigenbewind is het gegeven dat er meer mensen kunnen worden geholpen. Immers, het werk voor de rechter valt weg, waardoor in dezelfde tijd meer effectief mensgericht werk kan worden gedaan. Per zaak is daarom de kostprijs ook lager. Het nadeel voor de budgetbeheerder is dat diens klantenkring niet rotsvast is: doet hij zijn werk niet goed, kan de cliënt er eenvoudiger mee stoppen. Hiermee wordt een vorm van "*marktwerking*" ingebracht: product niet goed, dan naar een andere winkel.

Dit kan ook een nadeel voor de cliënt zijn, omdat velen het zeker in het begin niet fijn vinden de macht over hun geld kwijt te zijn. Het kost altijd een periode van gewenning. Dit is ook de reden waarom het eerste contract altijd voor minimaal één jaar is.

Andere voordelen zijn de snelheid van opstarten, minder bureaucratie, de flexibiliteit (persoonlijke aanpak) en een bepaald psychologisch effect. De drempel naar bewind (via de rechtbank) is hoger dan die naar budgetbeheer.

Een nadeel is dat sommige gemeenten geen bijzondere bijstand verstrekken voor budgetbeheer, maar vreemd genoeg wel voor het veel duurdere meerderjarigenbewind. Dit hangt samen met het afdekken van risico's: de schijnzekerheid van controle bij bewind is een hardnekkig misverstand.
